

Sygn. akt V CSK 633/19

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa C. [...] Sp. z o.o. w W.

przeciwko J. C.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 maja 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 maja 2019 r., sygn. akt V AGa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek strony powodowej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz radcy prawnej A. C. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego J.C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 maja 2019 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. poprzez nierozpoznanie istoty sprawy w postępowaniu apelacyjnym na skutek braku odniesienia się przez Sąd drugiej instancji do zarzutów apelacyjnych

pozwanego dotyczących nieistnienia wierzytelności powoda w związku z wykazaniem przez pozwanego wykonania zleceń transportowych powoda, potwierdzonych fakturami pozwanego, zaś należności z tego tytułu zostały skompensowane przez powoda jeszcze przed wniesieniem pozwu w tej sprawie, z fakturami dochodzonymi w tym postępowaniu; art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 248 k.p.c. i art. 232 k.p.c. przez nieuwzględnienie podnoszonego przez pozwanego zarzutu apelacyjnego polegającego na nierozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji wniosku dowodowego pozwanego w przedmiocie zobowiązania powoda do przedłożenia dowodu uiszczenia zapłaty lub dokumentu potwierdzającego dokonanie kompensaty wzajemnych należności za faktury za usługi przewozowe świadczone przez pozwanego na rzecz powoda; art. 233 k.p.c. przez niewłaściwą ocenę przedstawionego materiału dowodowego i wadliwe przyjęcie (za Sądem pierwszej instancji), że pozwany w ogóle nie wykazał faktu wykonania usług transportowych na rzecz powoda na kwotę 101 245,95 zł, przy jednoczesnym przyjęciu, iż pozwany nie zgłosił należności z w/wym tytułu do potrącenia, tj. błędne uznanie, że ustalenia Sądu pierwszej instancji znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym; naruszenie prawa materialnego, tj. art. 353 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powodowi przysługuje wierzytelność w stosunku do pozwanego, podczas, gdy na skutek potrącenia dokonanego przez powoda z należnościami pozwanego nastąpiło umorzenie zasądzonej w niniejszym procesie na rzecz powoda wierzytelności; art. 498 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że przy dokonanych już przez powoda potrąceniach, przez co doszło do umorzenia wzajemnych wierzytelności stron, pozwany powinien zgłosić swoją wierzytelność do potrącenia i dokonać potrącenia, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że wierzytelność dochodzona pozwem nie istnieje z powodu jej umorzenia przed wniesieniem pozwu.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają

uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wywodzi z naruszenia wskazanych w zarzutach przepisów prawa procesowego i materialnego.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie daje podstaw do przyjęcia, że rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji jest dotknięte oczywistą wadliwością procesową i materialno-prawną. Skarżący twierdzi, że potrącenia wzajemnych wierzytelności, czyli w tym wypadku wierzytelności objętej pozwem (w zakresie w jakim została zasądzona) z wierzytelnością pozwanego przysługującą w stosunku do powoda, nastąpiło przed wniesieniem pozwu. Wskazuje, że takie kompensaty miały miejsce w stosunkach handlowych pomiędzy stronami, co zostało przyznane przez pełnomocnika powoda. Dlatego w ocenie pozwanego nie mógł on udowodnić, w jaki sposób, w jakim terminie i dokładnie jakie należności powoda z wierzytelnościami pozwanego skompensowano, gdyż techniczne czynności potrącenia były dokonywane przez powoda, zaś po zakończeniu współpracy tzw. „platforma C.” nie była już dla pozwanego dostępna.

Na pozwanym spoczywał ciężar dowodu, że dochodzona pozwem wierzytelność została umorzona na skutek potrącenia, dokonanego jak twierdzi skarżący przez powoda; powód zaprzeczył, by miał tego rodzaju zobowiązania

w stosunku do pozwanego i twierdził, że wszelkie wzajemne zobowiązania zostały rozliczone w formie przelewów lub kompensat i pozostała do zapłaty kwota dochodzona pozwem (k. 3 i 231/2). Przede wszystkim, aby doszło do skutecznego potrącenia musi istnieć wzajemna wierzytelność. Jeśli zatem pozwany twierdzi, że miał w stosunku do strony powodowej wierzytelności, to zgodnie z ogólnymi regułami dowodzenia (art. 6 k.c.), powinien był ją uwodnić. Na przedstawionych przez stronę powodową fakturach (dotyczących należności objętych pozwem) nie ma informacji o kompensatach (k. 10 i n.). W sytuacji gdy, jak twierdzi skarżący, strona powodowa dokonywała potrąceń, to przecież taka okoliczność powinna być pozwanemu zakomunikowana (art. 60 k.c.) i jako fakt, z którego skarżący wywodzi dla siebie korzystne skutki prawne (w tym także fakt, że przysługiwała mu wzajemna wierzytelność), powinien go udowodnić. Zatem jeśli pozwany twierdzi, że strona powodowa miała dokonać potrącenia należności dochodzonych pozwem z jego wierzytelnością w stosunku do strony powodowej, to oczywistym jest, że fakt ten powinien być wykazany przez pozwanego. Niezależnie od braku wykazania przez pozwanego wzajemnej wierzytelności, istotnym jest, że przy zaprzeczeniu przez powoda, by dokonał potrącenia dochodzonych pozwem należności z wzajemną wierzytelnością pozwanego, pozwany nie zgłosił zarzutu potrącenia, co miało znaczenie, w sytuacji, gdy pozwany nie przedstawił dowodów na okoliczność umorzenia wierzytelności dochodzonej pozwem na skutek potrącenia dokonanego przez stronę powodową, a jak wspomniano wyżej ciężar wykazania umorzenia wierzytelności powoda jako fakt, z którego pozwany wywodził skutki prawne, spoczywał na pozwanym.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (j. t. Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zw. z § 4, § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (j. t. Dz. U. z 2019, poz. 68).

Wniosek strony powodowej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego podlegał oddaleniu, gdyż został zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniesioną pod upływie ustawowego dwutygodniowego terminu (art. 398⁷ § 1 k.p.c.), a zatem jest bezskuteczny. Odpis skargi kasacyjnej został doręczony 18 listopada 2019 r. (k. 470), zaś odpowiedź na skargę wniesiono 5 grudnia 2019 r. (k. 487-488); pierwotna odpowiedź na skargę została zwrócona (k. 480).

jw

[aw]